

11. Hutorskoj, A. V. (2003). Ključevye kompetencii kak komponent lichnostno orientirovannoj paradigmy obrazovanija [Key competencies as a component of a personality-oriented education paradigm]. Narodnoe obrazovanie, 2, 58-64 [in Ukrainian].

12. Zeer, Je. F., Symanjuk, Je. (2003). Krizisy professional'nogo stanovlenija lichnosti [Crisis of professional development of personality]. Psihologičeskij žurnal, 6, 35-44 [in Russian].

13. Jahupov, V. V., Svystun, V. I. (2007). Kompetentnisnyi pidkhid do pidhotovky fakhivtsiv u systemi vyshchoi osvity [Competent approach to training professionals in higher education]. Naukovi zapysky NaUKMA : Pedahohichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota, 71, 3-7 [in Ukrainian].

(англійською перекладено особисто авторами статті).

УДК 378.147.091.39:005-051

ГОНЧАР Любов

канд. ек. наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

вул. Г. Батюка, 19, м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна, 84116

E-mail: lubov.v.gonchar@gmail.com

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАСОБАМИ ПОЗААУДИТОРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація. У статті досліджуються питання позааудиторної діяльності студентів в умовах університету. Аналізуються дефініції «діяльність» та «позааудиторна діяльність». На основі аналізу різних підходів зроблено висновок, що «діяльність» - це системне поняття, притаманне суто людині, яке розкриває її ставлення до себе та оточуючого середовища, а також є ціленаправленою й усвідомленою формою перетворень, завдяки чому людина розкриває свій творчий потенціал.

Зроблено висновок про відсутність єдиного підходу до визначення сутності позааудиторної діяльності у педагогічній літературі. Здебільшого дослідники ставлять в один синонімічний ряд поняття «позааудиторна діяльність» та «позааудиторна робота».

Виокремлено характеристики позааудиторної діяльності університету, зокрема: здійснюється у позанавчальний час, має відношення до сфери вільного часу і є особливою формою його організації; відрізняється від навчальної за змістом і принципами організації; є особливим соціокультурним середовищем, яке створює умови для

саморозвитку, соціальної самоідентифікації особистості, для реалізації нею власних природних задатків та здібностей.

Зазначено, що позааудиторну діяльність можна поділити на позанавчальну діяльність та позааудиторну виховну діяльність. З огляду на це, наводяться форми позааудиторної діяльності зі студентами у вищому навчальному закладі. Закцентовано увагу на тому, що підготовку курсових, дипломних та магістерських робіт, проходження виробничої практики, не можна відносити до позааудиторної діяльності, оскільки ці види роботи є складовою навчального процесу і передбачені навчальними планами підготовки майбутніх менеджерів.

Обґрунтовується ефективність та важливість використання позааудиторної діяльності університету як ціннісної та змістової основи у процесі формування професійної культури майбутніх менеджерів.

Ключові слова: діяльність, позааудиторна діяльність, професійна культура, студенти, менеджери.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливим науковими чи практичними завданнями. Становлення та розвиток України як незалежної європейської держави залежить від кардинальних змін у системі вищої освіти, на яку суспільство покладає складне і відповідальне завдання – підготовку висококваліфікованих, конкурентоздатних фахівців. З огляду на це, особливої гостроти набуває питання пошуку нових підходів та технологій якісної підготовки майбутніх менеджерів, оскільки їх діяльність сприяє не тільки економічному розвитку держави, а й має вплив на різні сфери життя людини, зокрема, науку, культуру, духовний розвиток тощо. Зазначене вище актуалізує проблему формування професійної культури майбутніх менеджерів і вимагає вдосконалення процесу їх професійної підготовки, що передбачає, зокрема, використання потенціалу позааудиторної діяльності університету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проведений аналіз стану вивчення проблем використання позааудиторної діяльності у становленні висококваліфікованого спеціаліста знайшли своє відображення у наукових працях багатьох провідних науковців та фахівців, зокрема, А. Алексюка, М. Байнової, К. Байші, Л. Бобко, В. Коваленко, Т. Ковальчука, О. Ковальчук, Л. Кондрашової, О. Чижа та ін.

Разом із тим, у ході глибокого та ґрунтового аналізу праць видатних учених-педагогів виявлено недостатній рівень наукових розробок щодо теорії та методики формування професійної культури майбутніх

менеджерів в освітньому середовищі університету, зокрема використання позааудиторного потенціалу діяльності навчального закладу. Зазначене питання потребує подальшого дослідження та опрацювання.

Формулювання цілей статті. Мета статті – визначення ролі позааудиторної діяльності університету як ціннісної та змістової основи у процесі формування професійної культури майбутніх менеджерів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Формування професійної культури майбутніх менеджерів – це складне, багатогранне і відповідальне завдання, що реалізується шляхом включення їх в різні види діяльності. Велике значення для розв'язання цієї проблеми має необхідний комплекс методів поєднання аудиторної та позааудиторної діяльності студентів.

Зазначимо, що перехід вищої школи на кредитно-модульну систему освіти призвів до суттєвого зменшення аудиторних годин навчання і збільшення матеріалу на самостійне опрацювання, відповідно зменшився і вплив аудиторних занять на формування професійної культури майбутніх менеджерів. За таких умов, пошук оптимальних шляхів формування професійної культури майбутніх менеджерів, враховуючи роль позааудиторної діяльності університету є одним із найважливіших аспектів проблеми фахової підготовки висококваліфікованого спеціаліста.

Завдання ускладнюється тим, що кожна з них включає різні види діяльності: навчальну, виховну, науково-дослідну [4, с. 32].

Перш ніж аналізувати вплив позааудиторної діяльності на формування професійної культури майбутніх менеджерів в освітньому середовищі університету, варто визначитися з інтерпретацією термінів «діяльність» та «позааудиторна діяльність».

У загальному розумінні категорія діяльності має фундаментальне значення для широкого кола гуманітарних наук, зокрема, філософії, психології, педагогіки, так як дозволяє зрозуміти явища суспільного життя в його функціональній ролі та генезі. Здійснюючи діяльність, суб'єкт не тільки змінює навколишній світ, а й себе, свої можливості, досвід.

У філософії дефініція «діяльність» визначається, як специфічно людська форма активного ставлення до навколишнього світу, зміст якого складає доцільну його зміну і перетворення [7, с. 633].

У психології під категорією «діяльність» розуміється як внутрішня так і зовнішня активність людини, що спрямована на особистісні зміни, трансформацію предметів та явищ залежно від потреб людини, а також створення нових. Діяльність людини – це свідомо активність, яка виявляється в системі доцільних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети [1, с. 214].

З точки зору педагогічного підходу, «діяльність» – це активна взаємодія з навколишньою дійсністю, у ході якої живе створіння виступає як суб'єкт, ціленаправлено діючий на об'єкт та який задовольняє таким чином свої потреби [9, с. 348].

Отже, можемо дійти висновку, що «діяльність» – це системне поняття, притаманне суто людині, яке розкриває її ставлення до себе та оточуючого середовища, а також є ціленаправленою й усвідомленою формою перетворень, завдяки чому людина розкриває свій творчий потенціал.

Аналіз педагогічної літератури свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення сутності позааудиторної діяльності. Здебільшого дослідники ставлять в один синонімічний ряд поняття «позааудиторна діяльність» та «позааудиторна робота».

У Педагогічному словнику «позааудиторна робота» трактується як спеціально організовані й цілеспрямовані позааудиторні заняття та система пізнавальних і виховних заходів, метою яких є поглиблення та розширення знань, отриманих в умовах навчального процесу, формування творчих здібностей, наукових інтересів, різноманітних умінь і навичок [9, с. 167].

Позааудиторну діяльність Н. Скрипник розглядає як систему взаємопов'язаної діяльності суб'єктів освітнього процесу, що є невід'ємною складовою професійної підготовки і здійснюється поза розкладом навчальних занять з метою створення умов для особистісного розвитку студентів і їх самореалізації [11, с. 569].

А. Казьмерчук зазначає, що позааудиторна діяльність – це діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу, яка спрямована на підвищення професійної культури, їх розвиток та духовне збагачення як особистостей, що відбувається у різних формах позанавчальної та виховної діяльності. Це педагогічно доцільна організація вільного часу студентів, наголошує дослідниця, що забезпечує набуття спеціальних знань, навичок та умінь, які відповідають характеру професії, сприяє розвитку особистісних якостей, реалізації нахилів і здібностей, може здійснюватися як під керівництвом викладача так і самостійно [4, с. 35].

На думку деяких вчених, позааудиторна робота студентів – це процес, в якому домінує елемент самореалізації. Вона дає змогу студентам гармонізувати внутрішні та зовнішні фактори формування професійної культури, створює додаткові умови для реалізації внутрішнього потенціалу, задоволення тих потреб, які в процесі аудиторної роботи не задовольняються [5, с. 396].

Т. Осипова вважає, що система позааудиторної роботи є сукупністю виховних впливів, котрі забезпечують цілеспрямованість, систематичність, послідовність, сполучення педагогічного керівництва з ініціативою і

самодіяльністю студентів. Основоположними принципами цієї системи, стверджує науковець, є професійно-педагогічна спрямованість навчально-виховного процесу, взаємозв'язок і взаємообумовленість навчання і виховання студентів; тісний зв'язок навчально-виховного процесу вищого навчального закладу з практикою [8, с. 238].

С. Вітвицька [2] розмежовує поняття «позааудиторна робота» і «позааудиторна діяльність». На думку дослідниці, позааудиторна робота характерна для адміністративно-прикладної педагогіки. В умовах особистісно-орієнтованого виховання йдеться про організацію позааудиторної діяльності студентів.

Науковцями виокремлено наступні характеристики позааудиторної діяльності університету: здійснюється у позанавчальний час, має відношення до сфери вільного часу і є особливою формою його організації; відрізняється від навчальної за змістом і принципами організації; є особливим соціокультурним середовищем, яке створює умови для саморозвитку, соціальної самоідентифікації особистості, для реалізації нею власних природних задатків та здібностей.

І. Зімня визначає такі головні відмінності позааудиторної діяльності як форми організації навчання від інших форм самостійної діяльності: добровільність прийняття участі в ній студентів; проведення такої діяльності у вільний час; масовість [3, с. 196].

На нашу думку, успішна організація позааудиторної діяльності для формування професійної культури майбутніх менеджерів залежить від застосування різноманітних форм та методів роботи зі студентами.

Проведені дослідження свідчать, що серед науковців немає єдиної думки щодо визначення видів позааудиторної діяльності.

Так, О. Стоян позааудиторну діяльність студентів розділяє на чотири групи: самостійна робота з підвищення професійного рівня (конспектування першоджерел, підготовка до лекцій і семінарів, виконання курсових робіт, читання спеціальної літератури); участь у створенні культурних цінностей (суспільна робота, заняття на факультеті суспільних професій, науково-дослідницька діяльність, участь у художній самодіяльності, любительські й творчі заняття); засвоєння культурних цінностей (читання художньої, документальної і науково-технічної літератури, періодики, прослуховування музичних записів, перегляд кіно, вистав, концертів, відвідування музеїв, виставок, лекцій, зустрічі з письменниками, артистами, художниками); відпочинок і розваги (заняття спортом, зустрічі із друзями, знайомими, родичами, відвідування розважальних закладів, зустрічі з коханою людиною, прогулянки містом, заміські виїзди тощо, настільні ігри, бездіяльний відпочинок, «байдикування») [12, с. 35].

О. Кучерява індивідуальними формами позааудиторної роботи вважає роботу з навчальною, довідниковою, науковою, науково-популярною літературою, складання конспектів; роботу з електронними підручниками та посібниками; роботу в електронній мережі Інтернет; підготовку повідомлень, рефератів, курсових робіт; складання та виконання завдань; укладання та розв'язування кросвордів, ребусів, створення плакатів тощо [6, с. 81].

Загалом позааудиторну діяльність можна поділити на позанавчальну діяльність та позааудиторну виховну діяльність.

На нашу думку, до основних форм позааудиторної позанавчальної діяльності студентів належать: виконання домашніх завдань (робота з конспектами та відповідною літературою), науково-дослідна робота, підготовка повідомлень, доповідей, наукових публікацій (тез, статей), рефератів, безпосередня участь у дослідницьких проектах, наукових конференціях, симпозіумах, форумах, олімпіадах, конкурсах, участь у роботі наукових гуртків, диспутів, круглих столів тощо.

До позааудиторної виховної діяльності можна віднести, наприклад, заняття у спортивних секціях, театральних та танцювальних гуртках, волонтерську роботу, участь у роботі студентського самоврядування, організація та участь у різних змаганнях, іграх, відвідування виставок, музеїв тощо.

Підготовку курсових, дипломних та магістерських робіт, проходження виробничої практики, на нашу думку, не слід відносити до позааудиторної діяльності, оскільки ці види роботи є складовою навчального процесу і передбачені навчальними планами підготовки майбутніх менеджерів.

Так, наприклад, у Донбаському державному педагогічному університеті (ДДПУ) вже стали традиційними такі заходи позааудиторної діяльності, як: «Посвята у студенти», «День Відкритих Дверей», «Ярмарка професій», «Зустрічі з випускниками», змагання команд з брейрингу та КВК, конкурси «Дебют першокурсника» та «Міс університету», спортивні змагання та багато інших. З особливою урочистістю в університеті влаштовують заходи до Дня працівників освіти України, Міжнародного дня рідної мови, Дня Гідності та Свободи, Дня Незалежності та Дня Вишиванки.

Однією з позааудиторних форм навчання та виховання, які пропонує своїм студентам ДДПУ є участь у роботі Театрального гуртка, що дає змогу студентам проявити свої талановиті здібності та допомагає розвинути комунікативні навички.

Майбутні менеджери факультету психології, економіки та управління (ПЕУ) ДДПУ активно займаються науковою та навчальною позааудиторною діяльністю, зокрема, приймають участь у щорічній Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні напрямки сучасної науки та освіти».

Також найкращі студенти-менеджери приймають участь у Міжнародних науково-практичних конференціях, залучаються до проведення регіональних форумів з питань розвитку підприємництва, малого та середнього бізнесу, економічного розвитку регіону тощо.

У рамках позааудиторної діяльності для студентів на факультеті ПЕУ традиційно влаштовуються навчально-виховні заходи, зокрема, науково-практичні семінари з фінансової грамотності, серії тренінгів, спрямованих на придбання молоддю трансверсальних навичок, формування професійної культури майбутніх менеджерів та ін. Регулярно проводяться зустрічі з роботодавцями, громадськими діячами, науковцями, представниками культури і мистецтва, організовуються тематичні екскурсії та ін.

Велике значення в позааудиторній діяльності формування професійної культури майбутніх менеджерів відіграють куратори груп, які проводять індивідуальну роботу зі студентами з проблем навчання та виховання, надають рекомендації щодо організації науково-дослідної роботи, допомагають у організації тематичних зустрічей тощо.

Аудиторна та позааудиторна діяльність студентів факультету висвітлюється у новинах на сайті ДДПУ, на створених сторінках у соціальних мережах Інтернет, а також на стенді «Студентське життя факультету».

Ми глибоко переконані, що позитивне ставлення студентів до позааудиторної діяльності спрямованої на формування професійної культури майбутніх менеджерів перш за все залежить від усвідомлення її мети. З огляду на це, на кожному етапі позааудиторної діяльності необхідно контролювати її розуміння та сприяння студентами, поступово формувати у них вміння самостійно обирати мету і ставити перед собою завдання для її досягнення. Надзвичайно важливо постійно мотивувати і виокремлювати кращих студентів, формуючи у студентській групі дух змагання та здорового суперництва.

Для успішної реалізації мети позааудиторної діяльності університету, необхідно створити відповідні умови, що забезпечать удосконалення загальної професійної підготовки майбутніх менеджерів, стимулюватимуть формування їх професійної культури і при грамотній організації такої діяльності студенти отримають практичний досвід, можливість до самостійних дій та пошуку власного професійного стилю.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, можна зробити висновок, що на підвищення ефективності формування професійної культури майбутніх менеджерів великий вплив мають професійно організовані види позааудиторної діяльності університету. Така діяльність формує необхідні якості майбутніх менеджерів, зокрема, вміння працювати у команді,

обов'язковість, організованість, відповідальність, пунктуальність, лідерські навички тощо. Досвід, набутий студентами завдяки позааудиторній діяльності, забезпечить їм додаткові переваги при працевлаштуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Варій М. Й. Психологія: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2007. 288 с.
2. Вітвицька С. С. Педагогічна підготовка магістрів в умовах ступеневої освіти: теоретико-методол. аспект: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 440 с.
3. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учебн. М.: Логос, 2002. 384 с.
4. Казьмерчук А. В. Формування професійної культури майбутніх менеджерів туризму в позааудиторній діяльності вищого навчального закладу : дис. ... к-а пед. наук: 13.00.04 / Житомирський державний університет імені Івана Франка, Житомир, 2016. 296 с.
5. Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І., Семенова А. В., Бартенєва І. О., Богданова І. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / Ред. З. Н. Курлянд. К.: Знання, 2007. 495 с.
6. Кучерява О. Ю. Форми та види позааудиторної роботи з математики в педагогічному університеті. *Didactics of mathematics : Problems and Investigations*. 2009. № 31. С. 79–83.
7. Огурцов А. П., Юдин Э. Г. Новая философская энциклопедия : в 4 т. Ин-т философии РАН, Нац. общ.-науч. Фонд. М.: Мысль, 2010. Т. 1. С. 633–634.
8. Осипова Т. Ю., Бартенєва І. О., Біла О. О. Виховна робота зі студентською молоддю: навч. посіб. Ред. Т. Ю. Осипова. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
9. Педагогічний словник / Ред. М. Д. Ярмаченко. К.: Пед. думка, 2001. 516 с.
10. Педагогическая энциклопедия / Под. ред. Каирова И. А. Т. 2. М.: «Сов. Энцикл». 1965. 968 с.
11. Скрипник Н. С. Позааудиторна діяльність студентів вищих навчальних закладів: сутність, структура й особливості. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2012. Вип. 27 (80). С. 566–571.
12. Стоян А. Н. Организация досуга студенческой молодежи. К.: Вища школа, 1984. 41 с.

Стаття надійшла до редакції 08.07.2019.

ГОНЧАР Любовь

канд. эк. наук, доцент, доцент кафедры учёта и аудита, ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

ул. Г. Батюка, 19, г. Славянск, Донецкая обл., Украина, 84116

E-mail: lubov.v.gonchar@gmail.com

ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ МЕНЕДЖЕРОВ ПОСРЕДСТВАМ ВНЕАУДИТОРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА

Резюме. В статье исследуются вопросы внеаудиторной деятельности студентов в условиях университета. Анализируются дефиниции «деятельность» и «внеаудиторная деятельность». На основе анализа различных подходов сделан вывод, что «деятельность» - это системное понятие, присущее исключительно человеку, которое раскрывает его отношение к себе и окружающей среде, а также является целенаправленной и осознанной формой преобразований, благодаря чему человек раскрывает свой творческий потенциал.

Сделан вывод об отсутствии единого подхода в раскрытии сути внеаудиторной деятельности в педагогической литературе. В основном исследователи ставят в один синонимический ряд понятие «внеаудиторная деятельность» и «внеаудиторная работа».

Выделены характеристики внеаудиторной деятельности университета, в частности: осуществляется во внеучебное время, имеет отношение к сфере свободного времени и является особой формой его организации; отличается от учебной по содержанию и принципами организации; является социокультурной средой, которое создает условия для саморазвития, социальной самоидентификации личности, для реализации ею своих природных задатков и способностей.

Отмечено, что внеаудиторную деятельность можно разделить на внеучебную деятельность и внеаудиторную воспитательную деятельность. Учитывая это, приводятся формы внеаудиторной деятельности со студентами в вузе. Акцентируется внимание на том, что подготовка курсовых, дипломных и магистерских работ, прохождение производственной практики, нельзя относить к внеаудиторной деятельности, поскольку эти виды деятельности являются составной учебно-образовательного процесса и предусмотрены учебными планами подготовки будущих менеджеров.

Обосновывается эффективность и важность использования внеаудиторной деятельности университета как ценностной и смысловой основы в процессе формирования профессиональной культуры будущих менеджеров.

Ключевые слова: деятельность, внеаудиторная деятельность, профессиональная культура, студенты, менеджеры.

HONCHAR Liubov

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor, of Accounting and Auditing Department Donbas State Pedagogical University, Sloviansk, Ukraine

G. Batiuk Str, 19, Sloviansk, Donets'ka oblast, 84116

E-mail: lubov.v.gonchar@gmail.com

INCREASING EFFICIENCY OF FORMING THE PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE MANAGERS BY MEANS OF OUT-OF-CLASS ACTIVITIES AT THE UNIVERSITY

Summary. The article deals with issues of out-of-class activity of university students. The definitions of «activity» and «extracurricula activity» are analyzed. The components of out-of-class activity of students of higher educational establishment are presented. The efficiency and importance of using the non-audit activity at the university as a value and content basis in the process of forming the professional culture of future managers are substantiated.

Introduction. At present, the issue of finding new approaches and technologies of qualitative training of future managers becomes especially acute, since their activity contributes not only to the economic development of the state, but also has an impact on various spheres of human life, in particular, science, culture, spiritual development, etc. The foregoing actualizes the problem of forming the professional culture of future managers and requires improvement of the process of their professional training, which implies, in particular, the use of the potential of non-audit activities of the university.

Analysis of publications. The analysis of the state of studying the problems of the use of extracurricular activities in the formation of a highly qualified specialist is reflected in the scientific works of A. Alexiuk, M. Bainova, K. Baishi, L. Bobko, V. Kovalenko, T. Kovalchuk, O. Kovalchuk, L. Kondrashova, O. Chizha et al. At the same time, in the course of a deep and thorough analysis of the works of eminent scientists and pedagogues, an insufficient level of scientific development was revealed regarding the theory and methods of forming the professional culture of future managers in the educational environment of the university, in particular, the use of the extra-auditory potential of the activity of the educational institution.

Purpose. The purpose of the article is to determine the role of out-of-class activity at the university as a value and content basis in the process of forming the professional culture of future managers.

Results. By analyzing the category of activity in terms of philosophical, psychological and pedagogical approaches, we can conclude that «activity» is a systemic concept inherent in the person, who reveals his attitude to himself and

the environment, and is a purposeful and conscious form of transformation, making a person discover their creativity.

The analysis of pedagogical literature shows that there is no single approach to determine the nature of extracurricular activity. For the most part, researchers put into synonyms the terms «extracurricular activities» and «extracurricular work».

The following characteristics of out-of-class activity of the university are distinguished by scholars: it is carried out in extracurricular time, is related to the sphere of leisure and is a special form of its organization; differs from educational in content and principles of organization; is a special socio-cultural environment that creates the conditions for self-development, social self-identification of the individual, for the realization of his own natural inclinations and abilities.

In our opinion, successful organization of extracurricular activities for the formation of professional culture of future managers depends on the use of various forms and methods of working with students.

In general, extracurricular activities can be divided into extracurricular activities and extracurricular educational activities.

In our opinion, the main forms of extracurricular activities of students include: homework (work with notes and relevant literature), research work, preparation of messages, reports, scientific publications (abstracts, articles), abstracts, direct participation in research projects, scientific conferences, symposia, forums, olympiads, competitions, participation in the work of scientific circles, debates, round tables and more.

Extracurricular educational activities include, for example, classes in sports sections, theater and dance clubs, volunteer work, participation in student self-government, organization and participation in various competitions, games, exhibitions, museums and more.

Thus, the preparation of coursework, diploma and master's work, the passing of industrial practice should not be attributed to extra-curricular activities, since these types of work are part of the educational process and are envisaged in the training plans of future managers.

The positive attitude of students towards extracurricular activities aimed at shaping the professional culture of future managers depends primarily on the awareness of its purpose. It is extremely important to constantly motivate and exclude the best students, forming in the student group the spirit of competition and healthy competition.

Conclusion. So, it can be concluded that professionally organized out-of-class activities of the university have a great influence on improving the professional formation of future managers' professional culture. Such activities shape the necessary qualities of future managers, in particular, the ability to work in a team, responsibility, organization, punctuality, leadership skills and

more. The students' extracurricular experience will provide them with additional employment benefits.

Keywords: activities, extracurricular activities, professional culture, students, managers

REFERENCES

1. Varii M. Y. *Psykhologhiia: navch. posib.* K.: TsUL, 2007. 288 s.
2. Vitvytska S. S. *Pedahohichna pidhotovka mahistriv v umovakh stupenevoi osvity: teoretyko-metodol. aspekt: monohrafiia.* Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2009. 440 s.
3. Zymniaia Y. A. *Pedahohycheskaia psykhologhiia: uchebn.* M.: Lohos, 2002. 384 s.
4. Kazmerchuk A. V. *Formuvannia profesiinoi kultury maibutnikh menedzheriv turyzmu v pozaaudytornii diialnosti vyshchoho navchalnoho zakladu : dys. ... k-a ped. nauk: 13.00.04 / Zhytomyrskyi derzhavnyi universytet imeni Ivana Franka, Zhytomyr, 2016. 296 s.*
5. Kurliand Z. N., Khmeliuk R. I., Semenova A. V., Bartienieva I. O., Bohdanova I. M. *Pedahohika vyshchoi shkoly: navch. posib. / Red. Z. N. Kurliand.* K.: Znannia, 2007. 495 s.
6. Kucheriava O. Yu. *Formy ta vydy pozaaudytornoï roboty z matematyky v pedahohichnomu universyteti. Didactics of mathematics : Problems and Investigations.* 2009. № 31. S. 79–83.
7. Ohurtsov A. P., Yudyn Э. Н. *Novaia fylosofskaia entsyklopedyia : v 4 t. Yn-t fylosofyy RAN, Nats. obshch.-nauch. Fond. M.: Мысль, 2010. T. 1. S. 633–634.*
8. Osypova T. Yu., Bartenieva I. O., Bila O. O. *Vykhovna robota zi studentskoïu moloddiu: navch. posib. Red. T. Yu. Osypova. Odesa: Feniks, 2006. 288 s.*
9. *Pedahohichni slovnyk / Red. M. D. Yarmachenko. K.: Ped. dumka, 2001. 516 s.*
10. *Pedahohycheskaia entsyklopedyia / Pod. red. Kayrova Y. A. T. 2. M.: «Sov. Entsycl». 1965. 968 s.*
11. Skrypnyk N. S. *Pozaaudytorna diialnist studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv: sutnist, struktura y osoblyvosti. Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh.* 2012. Vyp. 27 (80). S. 566–571.
12. Stoian A. N. *Orhanyzatsyia dosuha studencheskoï molodezhy. K.: Vyshcha shkola, 1984. 41 s.*

(англійською переклала О. Радзієвська – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов філологічного факультету Донбаського державного педагогічного університету)
